

Nagy Ágnes

Nőtték a jövedelmi különbségek hazánkban, azonban továbbra is kedvezőbbek az EU-s átlagnál

Az Eurostat júniusban megjelent adatai alapján Magyarországon nőtt a szegénység vagy társadalmi kirekesztődés kockázatának kitett népesség aránya, valamint a jövedelmi egyenlőtlenség is. A magyar mutatók továbbra is kedvezőbbek az európai uniós átlagoknál, azonban meghaladják a visegrádi versenytársaink értékeit. A szegénység és az egyenlőtlenség alacsony szintje nélkülözhetetlen a fenntartható növekedés szempontjából, így a mutatók alakulása kiemelt fontosságú.

A szegénység és az egyenlőtlenségek szintje kulcskérdés a fenntartható felzárkózás és a társadalmi jólét és jóllét szempontjából. A növekedés fenntarthatóságának egyik kulcsa ugyanis, hogy a gazdasági növekedés előnyeiből a társadalom széles csoportjai részesüljenek. A társadalmi egyenlőtlenség a piacgazdaság és a verseny természetes velejárójának, sőt ösztönzőjének is tekinthető, de túlzott mértéke rombolhatja a társadalmi kohéziót és mobilitást, így veszélyeztetheti a növekedés és felzárkózás fenntarthatóságát és inkluzív jellegét. Ezzel szemben a mérsékelt szinten tartott egyenlőtlenségek kevésbé szülnék társadalmi ellentéteket, segítik az esélyegyenlőséget, a társadalmi mobilitást és a munkatermelékenység növelését, amelyek alapvető pillérei a hosszú távú gazdasági és társadalmi fejlődésnek.

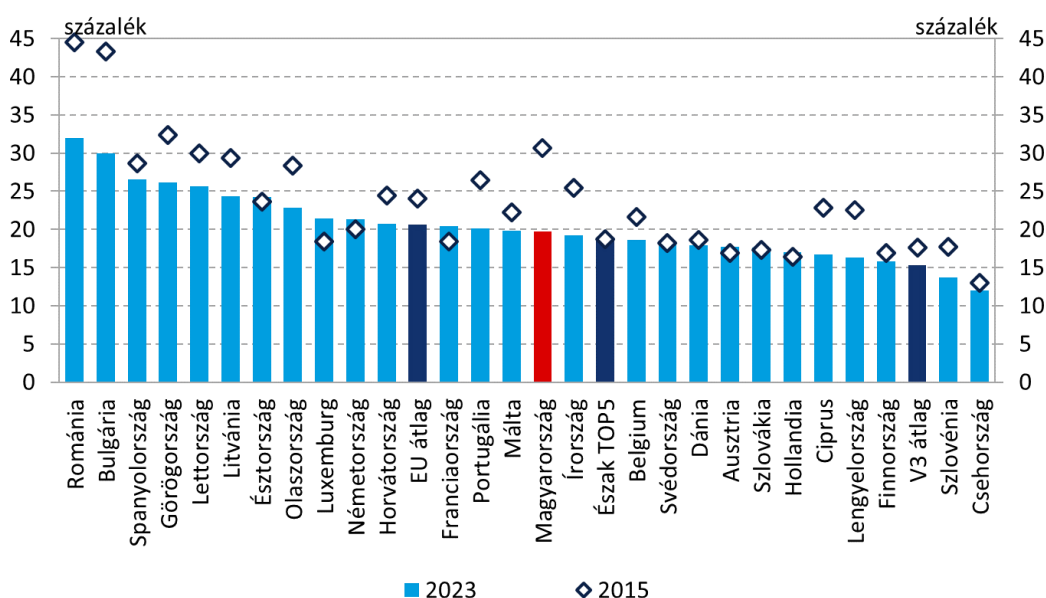
A szegénységi mutatók alakulása

2023-ban az Európai Unió lakosságának több mint ötödét érintette a szegénység vagy társadalmi kirekesztődés kockázata. A szegénység vagy társadalmi kirekesztődés kockázata, vagyis az AROPE mutató (At risk of poverty or social exclusion) az Európai Unió lakosságának mintegy 21 százalékát érintette, ami közel 95 millió főt jelent az EU teljes népességéből. A szegénységben vagy kirekesztődésben érintettek száma enyhén, közel 700 ezer fővel csökkent az EU-ban, azonban a mutató továbbra is meghaladja a koronavírus-válság előtti 2019-es 92 millió fős értékét. Az EU-s AROPE a 2015-ös 105 millió főről (24 százalék) 2019-ig folyamatosan csökkent, majd Covid-válság hatására enyhén emelkedett és azóta lényegében 95 millió fő (21 százalék) körül alakul. Az AROPE három dimenziójából (relatív jövedelmi szegénység, súlyos depriváció, munkaszegénység) a legtöbb embert, 72 millió főt a relatív jövedelmi szegénység kockázata érintette az EU-ban 2023-ban, a korábbi évekhez

hasnólóan. A súlyos depriváció 29 millió, míg a munkaszegénység 26,5 millió főt érintett a tavalyi évben.

Az EU tagországi közül Romániában a legmagasabb, Csehországban pedig a legalacsonyabb az AROPE (1. ábra). Románia és Bulgária esetében közel minden 3. embert (32 és 30 százalék) érint a szegénység vagy kirekesztődés kockázata, míg Csehországban a lakosság csupán 12 százalékát. Az uniós átlagnál magasabb mutatóval rendelkezik a mediterrán és a balti országok mellett Németország is, míg a visegrádi versenytársaink mutatói a legalacsonyabbak az uniós rangsorban. Az uniós országok többségében csökkent az AROPE az elmúlt években: 2015 óta a legnagyobb mértékben Bulgáriában és Romániában csökkent a mutató (13 százalékponttal), majd 3. helyen Magyarországon 11 százalékponttal. 2023-ban az előző évhez képest azonban csak az országok felében csökkent a mutató, a másik felében nőtt.

1. ábra: Az AROPE mutató az Európai Unióban (2015, 2023)

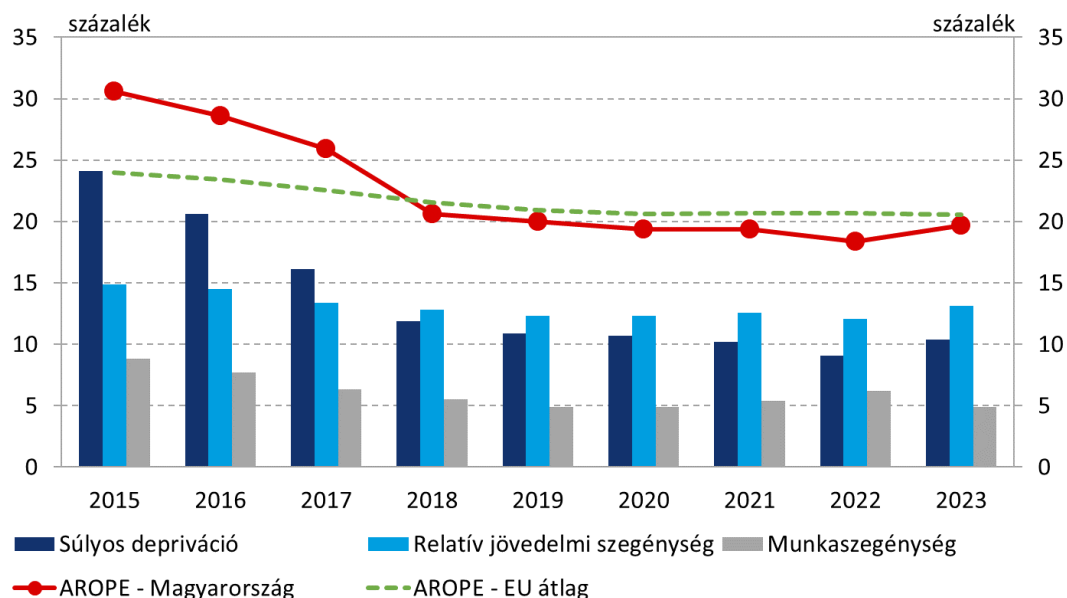
Megjegyzés: Az EU átlaga súlyozatlan számtani átlag. Észak TOP5: Dánia, Észtország, Hollandia, Finnország, Svédország átlaga.

Forrás: Eurostat

Magyarországon 2023-ban az előző évhez képest nőtt az AROPE, így közel minden 5. embert érint a szegénység vagy kirekesztődés kockázata (2. ábra). Hazánkban 2023-ban 1,87 millió főt, vagyis a lakosság 19,7 százalékát érintette a szegénység vagy kirekesztődés kockázata. Ez 122 ezer fős (1,3 százalékpont) növekedést jelent az előző évhez képest. Az AROPE három dimenziójából a relatív jövedelmi szegénység (a medián jövedelem 60 százaléka alatt) érinti a legtöbb embert, a lakosság 13,1 százalékát hazánkban, ami az előző évhez képest 1 százalékpontos emelkedést

jelent. A súlyos depriváció a lakosság 10,4 százalékát érinti, ami 1,3 százalékponttal magasabb mint 2022-ben. A munkaszegénység által érintettek aránya pedig 1,3 százalékponttal 4,9 százalékra csökkent. Az AROPE összesített emelkedésében szerepet játszhatott az elmúlt időszak magas inflációs környezetében csökkenő reálbér. A magyar mutató 2015 és 2018 között csökkent jelentősebb mértékben – amikor is közel 1 millió fővel csökkent a szegénység vagy kirekesztődés kockázata által érintettek száma – ám azóta 20 százalék (1,8-1,9 millió fő) körül stagnál. Az AROPE három aldimenzióját tekintve 2015 óta a legnagyobb javulás a súlyos anyagi és szociális depriváció esetében történt, ahol kevesebb mint felére, 981 ezer főre csökkent az érintettek száma 2023-ra.

2. ábra: A magyar AROPE és komponensei, valamint az uniós AROPE alakulása (2015-2023)

Megjegyzés: Az EU átlaga súlyozatlan számtani átlag.

Forrás: Eurostat

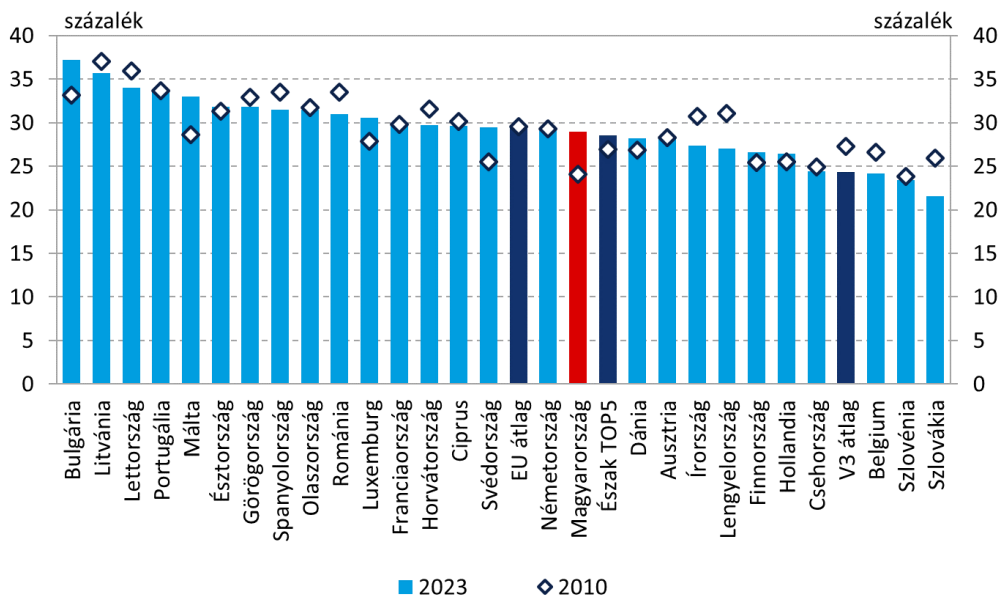
A jövedelmi egyenlőtlenség alakulása

A jövedelmi egyenlőtlenséget mérő Gini-index 2023-ban is 30 százalék alatt alakult az Európai Unió átlagában, a mutató trendszerű csökkenése azonban megállt (3. ábra). 2023-ban a 27 tagország átlagában 29,5 százalék volt a jövedelmi Gini értéke, és a mutató az országok többségében – köztük Magyarországon is – nőtt vagy nem változott az előző évhez képest. Az EU átlagában a jövedelmi egyenlőtlenség 2010 és 2014 között 30 százalék fölé emelkedett, majd az elmúlt években trendszerűen

csökkent. A tagországok (súlyozatlan) átlaga alapján az egyenlőtlenség enyhén emelkedett tavaly, ám továbbra is 30 százalék alatt van a Gini-index.

A jövedelmi egyenlőtlenség 2023-ban – az elmúlt évekhez hasonlóan – Bulgáriában volt a legmagasabb (37,2 százalék), míg Szlovákiában a legalacsonyabb (21,6 százalék) az Unióban. Az egyenlőtlenség az EU átlagát meghaladja még a balti és a mediterrán országok mellett például Romániában és Franciaországban is, míg a visegrádi versenytársaink átlaga (24,3 százalék) jelentősen alacsonyabb az uniós átlagnál. 2010 óta a jövedelmi egyenlőtlenség a legtöbb uniós tagországban mérséklődött, ezen belül Szlovákiában és Lengyelországban csökkent a legnagyobb mértékben (-4,3 és -4,1 százalékpont). A legnagyobb növekedés pedig hazánkban volt megfigyelhető (+4,9 százalékpont).

3. ábra: A Gini-index az Európai Unióban (2010, 2023)

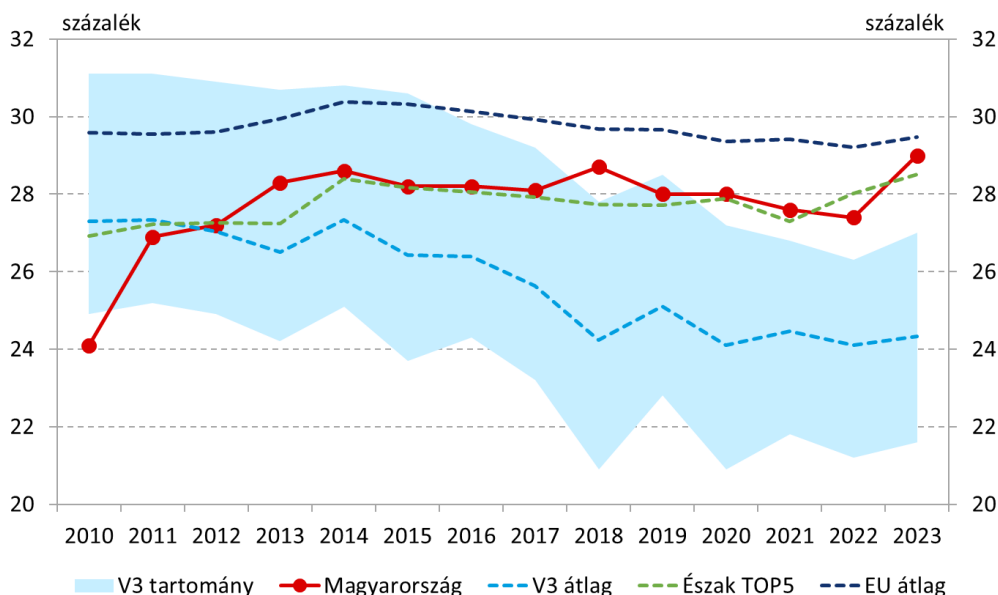
Megjegyzés: Az EU átlaga súlyozatlan számtani átlag. Észak TOP5: Dánia, Észtország, Hollandia, Finnország, Svédország átlaga.

Forrás: Eurostat

A magyar jövedelmi Gini-index nőtt az egyik legnagyobb mértékben 2023-ban, azonban továbbra is alacsonyabb, mint az uniós átlag (4. ábra). A magyar mutató 2023-ban az előző évhez képest 1,6 százalékponttal nőtt, ami a 3. legjelentősebb növekedés az EU-ban. Ezzel a magyar mutató 29 százalékra emelkedett, így közeledett az EU-s átlaghoz, azonban továbbra is enyhén kedvezőbb annál, ám mindhárom visegrádi versenytársunk mutatóját meghaladja. Az egyenlőtlenség hazai növekedésében is szerepe lehetett az elmúlt időszak magas inflációs környezetének és a gyengébb gazdasági teljesítménynek, ami elsősorban az alacsonyabb jövedelmű

csoportokat érinthette kedvezőtlenebbül. A mutató tavalyi évi romlásával megtört a 2018 óta tartó csökkenő trend, így a hazai egyenlőtlenség az elmúlt bő évtized legmagasabb szintjére emelkedett.

4. ábra: A Gini-index alakulása (2010-2023)

Megjegyzés: Az EU átlaga súlyozatlan számtani átlag. Észak TOP5: Dánia, Észtország, Hollandia, Finnország, Svédország átlaga.

Forrás: Eurostat

Összegzés

2023-ban hazánkban megtört a szegénység vagy társadalmi kirekesztődés kockázatának kitett lakosság számának és a jövedelmi egyenlőtlenség szintjének elmúlt években megfigyelhető csökkenő trendje, és mindkét mutató emelkedett a tavalyi évben. Az indikátorok romlásában szerepet játszhatott az elmúlt időszak inflációs és recessziós környezete. A magyar mutatók az emelkedésük ellenére még továbbra is kedvezőbbek, mint az Európai Unió átlagai, azonban jelentősebben meghaladják a visegrádi versenytársaink értékeit. A fenntartható felzárkózás és a növekvő jólét/jólét ismét javuló, kedvezőbb szintet kíván a vizsgált mutatók terén.

Az **AROPE** (At risk of poverty or social exclusion), vagyis a **szegénység vagy társadalmi kirekesztődés kockázatának kitett lakosság**ot mérő mutató az Európai Unió által alkalmazott szegénységi indikátor. Az AROPE azon személyeket foglalja magában, akik vagy (1) a relatív jövedelmi szegénység (medián ekvivalens jövedelem 60%-a alatt), vagy (2) a súlyos anyagi és szociális depriváció (nem engedhet meg magának bizonyos fogyasztási tételeket), vagy (3) a nagyon alacsony

munkaintenzitás (munkapotenciálja kevesebb mint 20%-át tölti munkával) közül legalább egyben érintettek. Az Európai Unió célja, hogy 2030-ra az AROPE-ban érintettek száma legalább 15 millió fővel csökkenjen, és közülük legalább 5 millió gyermek legyen.

A **Gini-index** az egyenlőtlenség egyik elterjedt mérőszáma. Értéke 0 és 1 (0 és 100 százalék) között alakulhat, ahol a 0 a teljes egyenlőséget, az 1 a teljes egyenlőtlenséget jelenti.

„Szerkesztett formában megjelent a világgazdaság.hu oldalon 2024. július 30-án.”